Цана асобнага нумару 20 гр.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 19 (166) Вільня, Субота 25 Лютага 1928 г. Год IV.

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!
Зямля сялянству бяз выкупу!

АДРЭС РЭДАКЦЫІ І АДМІНІСТРАЦЫІ:
Вільня, Вострабрамская вул. № 8, кв. 1.
(Wilno, ulica Ostrobramska Nr. 8, m. 1).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадз. апрача сьвят.
Рэдактар прыймае ад 12-ай да 2-ой гадзіны.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.
Беларуская палітычная, грамадзкая, літэратурная і гаспадарчая газэта.
— ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ. —

ПАДПІСКА:
На адзін месяц — 1 злоты, на тры месяцы — 3 зл., на шесьць месяцаў — 4 зл., на год — 8 зл.
Для заграніцы удвая даражэй.
Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

АДОЗВА

Беларускага Нацыянальнага Камітэту у Вільні.

Грамадзяне Беларусы!

Выбарная кампанія ўжо падыходзіць да свайго канца. Ужо блізкі той час, калі Вы ўсе павінны сваімі адносінамі да выбараў выявіць сваю нацыянальную і палітычную сьпеласьць, а разам з тым і зрабіць той, ці іншы ўплыў на сваё нацыянальнае і сацыяльнае адраджэньне!

Выбары ў Сойм і Сэнат у 1922 годзе ясна выявілі *нашую беларускую народную сілу ў Польшчы,* калі мы, далучыўшыся да Блёку Нацыянальных Меншасьцяў, правялі ў Сойм і Сэнат аж 14 сваіх прадстаўнікоў. Але гэтыя-ж выбары яшчэ ясьней паказалі нам, Беларусам, тое, што *маглі-б* мы, Беларусы, зрабіць, калі-б ня тая наша гаротная цемната, з прычыны якой ледзьве не палова беларускіх галасоў падана за польскія партыі: «П. П. С.» і «Вызваленьне».

Калі-б тады ня гэта наша беларуская цемната, мы маглі-б правясьці ў Сойм і Сэнат *ня менш 25 асоб,* якія там, у парляманце, дзе ўсё рашаецца большасьцю галасоў, бязумоўна адыгралі-б большую ролю і мелі-б больш ўплыў на справы.

Калі-б тагды ня гэта наша беларуская цемната, не правялі-б тады мы тых людзей, якія пасьля галасавалі за асаднікаў і праводзілі школьны закон, які ня даў нам ніводнай школы.

Цяпер мы ўжо ня зробім гэтай памылкі, бо цяпер кожны Беларус, і малы і стары, і ў месьце і ў самай далёкай цёмнай вёсцы, добра ведае, што такое «П. П. С.» і «Вызваленьне» і галасоў за іх не падасьць.

Але здарылася ў нас іншае, яшчэ горшае гора. Самі Беларусы падзяліліся на некалькі групаў. Праўдзівей сказаць, ня мы, а чужынцы наўмысьля падзялілі нас і цяпер стараюцца яшчэ больш паглыбіць наш разлад і тым больш і больш разьбіваць нашу выбарную сілу.

А між іншым, гэтыя выбары для нас маюць яшчэ большае значэньне, чым папярэднія. Цяпер, калі справа нацыянальных меншасьцяў, справа абароны іх праваў ува ўсіх дзяржавах, ужо перайшла межы ўнутраных справаў і стала справай міжнародных паразуменьняў, цяпер, калі беларускай справай зацікаўлены ўвесь сьвет,—цяпер нам бязумоўна ёсьць асобная патрэба выявіць і сваю лічбовую сілу і сваю нацыянальную сьведамасьць.

Беларускі Нацыянальны Камітэт, які аб'еднывае ў сабе ўсе ўзапраўдныя беларускія палітычныя партыі, якія існавалі ў Польшчы перад выбарамі, а таксама розныя культурна-гаспадарскія і асьветовыя беларускія арганізацыі, зварочваецца да Вас, грамадзяне, са шчырым, гарачым заклікам:

у час гэтых выбараў кінуць усялякія спрэчкі, кінуць унутраную барацьбу, кінуць узаемнае абліваньне памыямі адзін аднаго і аб'яднацца ў адзін дружны і моцны нацыянальны фронт!

Але каля каго аб'яднацца? За каго галасаваць?

Беларускі Нацыянальны Камітэт стаіць на міжпартыйным нацыянальным грунце. Дзеля гэтага ён ня можа і ня будзе ганіць тую, ці іншую беларускую групу, як з тых, якія ўвайшлі ў Камітэт, так і з тых, якія яшчэ не ўвайшлі ў яго склад,—бо кожная беларуская, узапраўды беларуская арганізацыя, мае права на існаваньне.

Але Беларускі Нацыянальны Камітэт, які стаіць на варце беларускай нацыянальнай справы, якому з яго аб'яднаўчай вышыні лепш відаць гэтая справа, бярэ на сябе абавязак высьвятліць гэту выбарную справу перад Вамі, каб Вы зусім сьвядома прынялі тое, ці іншае рашэньне.

Слухайце-ж Беларусы! Слухайце ўсе: сяляне і работнікі, слухайце нялічная беларуская інтэлігэнцыя, слухайце беларускае духавенства, — тыя, хто не аддзяліўся ад Беларускага Народу, хто любіць яго, хто сумуе аб яго цяжкай долі, хто радуецца яго пасьпеху, хто змагаецца за яго будучыню!

Усе беларускія партыі разьбіліся на дробныя кавалкі, толькі тыя арганізацыі, якія стварылі Блёк Нацыянальных Меншасьцяў, ня толькі не раз'ядналіся, а наадварот, змаглі аб'яднаць у Беларускім Цэнтр. Выбарным Камітэце аж чатыры беларускіх палітычных арганізацыі. Аб'яднаўшыся між сабой, яны яшчэ больш узмацнілі сябе далучыўшыся да Блёку Нацыянальных Меншасьцяў. Дзякуючы гэтаму, толькі адна беларуская арганізацыя змагла падаць дзяржаўны сьпісак і гэтым аб'яднаць беларускую выбарную справу на ўсей Польшчы.

Іншыя беларускія групы і партыі, не гаворачы ўжо аб яўна здрадніцкіх, якія працуюць за грошы польскіх партыяў, ня маюць свайго агульнага нумару. Яны, разьбіўшыся на кавалкі, падалі свае сьпіскі толькі ў некаторых вокругах. Дзеля гэтага яны ня маюць надзеі правясьці шмат сваіх кандыдатаў, але за тое яны *могуць нарабіць многа шкоды беларускай выбарнай справе, адрываючы галасы ад агульнага беларускага блёку.*

Дзеля гэтага кожны Беларус павінен добра памятаваць і добра ведаць, што:

Той, хто з Беларусаў зусім ня ідзе на выбары, ці той, хто 4-га ці 11-га сакавіка будзе галасаваць не за 18, а за іншы які нумар, той адрывае, як ад жывога цела, ад свайго Беларускага Народу кавалак яго сілы, яго моцы, — той здраджвае сваю Бацькаўшчыну, той прадае за чужыя пасулы свае родныя беларускія інтарэсы, інтарэсы свайго роднага кроўнага народу, той абніжае яго павагу і яго нацыянальны рост!

Кіньце-ж, Беларусы, усе спрэчкі, усе непаразуменьні, мы разлічымся пасьля між сабой у сваім унутраным жыцьці, а цяпер, у час выбараў, ідзіце ўсе адзіным супольным фронтам, адной сьцяной, усім мірам-народам, як адзін чалавек, і *галасуйце толькі за супольны беларускі блёк, толькі за* **№ 18.**

18 *Гэта нумар Беларускага Цэнтр. Аб'яднан. Камітэту Блёку Нацыян. Меншасьцяў, дык усе Беларусы павінны галасаваць за гэты нумар* **18**

Да ведама мужоў даверу.

Выпіскі з „Ordynacji wyborczej do Sejmu", uchwalonej dnia 28 lipca 1922 roku (Dz. U. R. P. Nr 66 z 18.VIII. 1922 roku poz. 590).

Арт. 63.

Уваход у выбарнае памешканьне маюць толькі выбаршчыкі і мужы даверу выбарных групаў, прысланыя паўнамоцнікамі з пасярод мясцовых выбаршчыкаў па аднаму ў кожную камісію, ці заступнікі гэтых мужоў даверу па аднаму для кожнага з іх.

Арт. 65.

1) Старшыня можа выдаліць з выбарнага памешканьня тых асоб, якія парушаюць супакой, або агітуюць з забаронаю паваротy, не пазбаўляючы аднакжа іх права аддаць голас.

2) Мужа даверу, ці яго заступніка выбарная камісія можа выдаліць з выбарнага памешканьня толькі пасьля безрэзультатнасьці папярэдняга напомненьня, адзначаючы факт і яго прычыны ў пратаколе камісіі.

Арт. 69.

1) Стол, за якім засядае выбарная камісія, трэба паставіць так, каб з усіх бакоў быў відзены. Мужы даверу засядаюць пры стале камісіі. На стале трэба паставіць выбарную урну, каторая павінна быць так збудавана, каб без адчыненьня ня можна было дастаць з яе картачак да галасаваньня.

2) Экзэмпляр гэтай выбарнай ардынацыі павінен быць на стале камісіі для публічнага ўжытку.

3) Перад распачацьцем галасаваньня камісія і мужы даверу павінны праканацца, ці урна ёсьць пустая. Ад гэтага часу аж да канца галасаваньня ні ў якім выпадку адчыняць ня можна.

Арт. 75.

1) Кожны сябра камісіі і кожны муж даверу можа выступіць з закідам што да тожсамасьці асобы галасуючага. Закіды гэтыя могуць быць роблены толькі датуль, пакуль асоба, аб якой ідзе, не аддала голасу.

2) У такім выпадку, старшыня выбарнай камісіі, за згодаю камісіі, можа патрэбаваць ад галасуючага сьцьверджаньня тожсамасьці яго асобы; калі асоба, каторай тожсамасьць аказалася сумліўнаю, не даставіць дакумантаў, прызнаных камісіяю выстарчаючымі, можа саслацца на заяву двух сьведкаў, асабіста ведамых хоць-бы аднаму сябру камісіі. Прозьвішчы гэтых сьведкаў і прозьвішча сябры камісіі, які ведае іх асабіста, будуць адзначаны ў пратаколе камісіі.

3) На пастанову камісіі ў справе тожсамасьці выбаршчыка няма **жалабы (odwołania).**

4) У выпадку неаднамыснасьці павышшых пастановаў камісіі трэба адзначыць гэта ў пратаколе.

Арт. 80.

Зараз-жа па зачыненьню галасаваньня камісія прыступае да аблічэньня выніку ў прысутнасьці мужоў даверу, ці іх заступнікаў.

Арт. 82.

1) Па акапчаньню гэтай чыннасьці Абвадовая Камісія неадкладна прыступае да абліченьня галасоў, аддадзеных на асобныя сьпіскі кандыдатаў.

2) З гэтаю метаю адзін з сяброў камісіі адчыняе канвэрт кожны асобна, вымае з яго картачку да галасаваньня і паразгляду яе падае старшыні, каторы галасна чытае зьмест картачкі, пасьля паказаўшы яе мужом даверу, аддае яе разам з канвэртам другому сябру камісіі для спраўджаньня і захаваньня яе аж да канца абліченьня. Падчас чытаньня старшынёю, два сябры камісіі робяць адпаведныя запіскі на фармулярах, дастаўленых на кошт Скарбу Дзяржавы цераз Міністра Ўнутраных Справаў. Па акапчаньню гэтых чыннасьцяў аблічваецца на абодвых фармулярах лік галасоў, якія прыпадаюць на асобныя сьпіскі. Лічбы гэтыя на абодвых фармулярах павінны згаджацца з сабою і адпавядаць ліку важна аддадзеных галасоў.

3) Абодва сьпіскі павінны быць падпісаны ўсімі сябрамі камісіі і далучаны да пратаколу.

Арт. 86.

1) Са сваіх чыннасьцяў Абвадовая Выбарная Камісія сьпісвае пратакол згодна наўзору, зацьверджанага Міністрам Унутраных Справаў.

2) У гэтым пратаколе павінна быць увідочнена: 1) лік асобаў, маючых права выбіраць згодна сьпіску выбаршчыкаў, каторы служыў падставаю галасаваньня, 2) лік выбаршчыкаў галасуючых, 3) лік галасоў няважных згодна арт. 83, 4) лік галасоў важных, 5) лік галасоў, важна аддадзеных на паасобныя сьпіскі кандыдатаў, прычым адзначыць трэба, колькі з іх было спорных.

3) Пратакол мусіць быць падпісаны ўсімі прысутнымі сябрамі камітэту і мужамі даверу, а затым разам з картачкамі да галасаваньня і сьпіскамі выбаршчыкаў, ужытымі ў часе галасаваньня, неадкладна маюць быць адасланы ў Акружную Выбарную Камісію.

4) Кожны сябра камісіі ці муж даверу, калі ўважае, што пратакол ня згодны з запраўднасьцю, мае права падыктаваць сваю заяву ў гэтай справе, або падаць яе на пісьме.

5) Гэтая заява павінна быць далучана да пратаколу.

— —

У вышэй зьмешчаных артыкулах пададзены правы і абавязкі мужоў даверу. Незалежна ад гэтага кожны муж даверу павінен запісаць асобна на картачцы паперы ўсе дадзеныя з пратаколу, пералічаныя ў арт. 86 пункт 2, прычым пры падлічэньні галасоў трэба адразу запісваць, за які нумар быў пададзены голас. Усе дадзеныя з пратаколу мужы даверу павінны неадкладна перадаць свайму Інструктару Беларускага Аб'ядн. Выбарнага Камітэту Блёку Нацыянальных Меншасьцяў, або выслаць поштай у Цэнтральны Камітэт у Вільню, Вострабрамская 8—1.

Беларускі Цэнтральны Аб'яднаны Выбарны Камітэт Блёку Нац. Меншасьцяў.

Грамадзяне Беларусы! Галасуйце за сьпісак № 18

Выбарная фільма.

Да грамадзян выбаршчыкаў Лідзкага вокр.

Акружная Выбарная Камісія ў Лідзе прызнала няважным наш сьпісак кандыдатаў у Сойм № 18 Блёку Нацыянальных Меншасьцяў.

Гэтае ўневажненьне мы ня можам прызнаць за праўнае, дзеля чаго ўжо падалі жалабу ў Найвышэйшы Суд у Варшаве. Маем поўную надзею, што Суд, разгледзіўшы справу ў сьпешным порадку, пастановіць зацьвердзіць сьпісак кандыдатаў Блёку Нацыянальных Меншасьцяў па Лідзкаму выбарнаму вокругу.

Калі-б нат Найвышэйшы Суд прыхільна ня вырашыў гэтае справы, дык пасьля выбараў будзе пададзена жалаба аб скасаваньні выбараў з прычыны недакладнага выкананьня выбарнага закону і вызначэньні новых выбараў у Лідзкім выбарным вокрузе.

У сувязі з гэтым Беларускі Цэнтральны Аб'яднаны Выбарны Камітэт Блёку Нацыянальных Меншасьцяў заклікае ўсіх Беларусаў-выбаршчыкаў Лідзкага вокругу (паветы: Лідзкі, Ашмянскі, Валожынскі, Маладэчанскі і Вялейскі) не пакідаць выбарнае справы, весьці далей агітацыю за наш сьпісак і ў дзень 4-га і 11 сакавіка галасаваць за № 18.

Незалежна ад соймовага сьпіску па Лідзкаму вокругу ў паветах гэтага вокругу, абавязваюць нашыя сьпіскі ў Сэнат (па Віленскаму і Наваградзкаму ваяводзтву), якія зацьверджаны.

Вось гэтыя аргументы ёсьць яснымі доказамі таго, што Беларусы ў дзень 4-га і 11 сакавіка павінны галасаваць толькі за свой сьпісак № 18.

Апрача сьпіску № 18 ў Лідзкім вокрузе няма іншага сапраўды беларускага сьпіску. Сьпіскі Паўлюкевіча і Янкі Станкевіча зьяўляюцца сьпіскамі здраднікаў, якія запрадаліся польскім эндэкам і дэмакратам.

Беларусы, сяляне і работнікі! Ні аднаго голасу не дайце за гэтыя здрадніцкія сьпіскі, а ўсе, як адзін, 4-га і 11 сакавіка галасуйце за Беларускі Аб'яднаны сьпісак Блёку Нацыянальных Меншасьцяў

№ 18.

Бел. Цэнтр. Аб'ядн. Выб. К-т Блёку Нац. Меншасьцаў.

— —

Згодна пастановы з рэзалюцыі Лідзкага вокругу, ня гледзячы на часовае ўстрыманьне нашага сьпіску № 18, справа якая скіравана ў Найвышэйшы Суд і бязумоўна будзе прызнанай, гэтым заклікаем грамадзян выбаршчкаў не падаць духам і не аддаваць сваіх галасоў ні за якія іншыя, чужыя інтарэсам Беларускага працоўнага Народу, сьпіскі, а трымацца да канца і галасаваць за адзіны праўдзіва беларускі сьпісак Блёку Нацыянальных Меншасьцяў і сьмела, веручы ў лепшую сьветлую будучыню, галасаваць за № 18.

Дык, грамадзяне, выбаршчыкі паветаў: Лідзкага, Ашмянскага, Валожынскага, Маладэчанскага і Вялейскага, Вашым абавязкам ёсьць споўніць волю Беларускага Народу і ў дзень 4 і 11 сакавіка, не зважаючы на розных агітататараў і якія-б ня былі перашкоды, усім ісьці на галасаваньне і ўкінуць толькі наш № 18.

Прэзыдуюм Лідзкага Акружнага Выбарнага Камітэту Блёку Нацыянальных Меншасьцяў:

Старшыня **Я. Пазьняк**,
Віцэ-старшыня **Яковіч**,
Сэкрэтар Я. Малец,
Сябра **Тодар Куніцкі**.

„Сялянская Ніва" з № № 1 і 24.

Паводле вестак, якія мы атрымліваем ад сваіх падпішчыкаў — апошнія атрымліваюць „Сялянскую Ніву" з уложанымі ў сярэдзіну картачкамі да галасаваньня. Картачкі гэтыя маюць № № 1 і 24.

Дык трэба ведаць, што гэта робіць нехта іншы, толькі ня рэдакцыя. Наш нумар 18, за які і трэба галасаваць.

Зьезд выбаршчыкаў у Ашмяне.

Дня 23.II.28. у м. Ашмяне адбыўся павятовы зьезд выбаршчыкаў Аб'яднанага Выбарага Камітэту Блёку Нацыян. Меншасьцяў, на які зьехалася каля 300 чалавек—прадстаўнікоў ад Ашмянскага павету.

Зьездам кіраваў старшыня павятовага камітэту, гр. Тарчэўскі, які перад зьездам быў арыштаваны і выпушчаны толькі тады, калі зьезд ужо меўся быць адчыненым. Прыбыўшы на зьезд быўшы пасол гр. Ярэміч так сама арыштаваны. З прычыны арыштаваньня яшчэ іншых сяброў павятовага камітэту стварылася цяжкое палажэньне зьезду. На шчасьце знайшоўся прысутным у Ашмяне прадстаўнік ад Маладэчанскага камітэту, сябра Акружнага Лідзкаго Выбарнаго Камітэту Блёку Нац. Менш., гр. Тодар Куніцкі, які і ўзяўся арганізаваць і падрыхтоўваць зьезд. Прадстаўнік ад паліцыі дамагаўся, каб кожны з прысутных меў афіцыяльныя запросіны на зьезд. Калі гр. Куніцкі ў часе адчыненьня зьезду папрасіў тых, якія ня маюць запросінаў, устаць дзеля спраўджаньня ліку прысутных — устала блізу 30—40 чалавек. Частка паміж іх былі сяляне, а рэшта агітатары з розных партыяў, асабліва з № 1, у тым ліку і панскі кандыдат на пасла, спадар Янка Станкевіч, якія без пратэсту прадстаўніка ад паліцыі засталіся на салі.

Зьезд адчыняе гр. Тарчэўскі і, прывітаўшы зьезд падаў да ведама прысутных прывітальную тэлеграму ад старшыні Лідзкага Акружнага Камітэту гр. Пазьняка. Пасьля чаго ўзяў слова гр. Куніцкі і ў кароткіх словах прывітаўшы зьезд і выясьніўшы, што наш № 18 у Лідзкім Окрузе яшчэ зусім ня уневажнены, бо справа гэтая скіравана ў Найвышэйшы Суд, адчытаў рэзалюцыю Лідзкаго Акружнага зьезду Блёку Нацыянальных Меншасьцяў, якую пастаўлена пад галасаваньне. Дзеля хутчэйшага правядзеньня зьезду галасавана праз аклямацыі. Пры галасаваньні пры пэўным ліку ўстрымаўшыхся, ўсе выказаліся за рэзалюцыю, супроць рэзалюцыі ня было ні аднаго голасу.

Пасьля галасаваньня старшыня гр. Тарчэўскі, пераходзячы да дзеннага парадку над спрэчкамі і дэбатамі якія вынiклі-б толькі з боку чужых нам партыяў, зьезд аб'яўляе зачыненым.

Такім парадкам розныя агітары ўжо пачаўшыя рабіць стараньні каб, выступіць з агітацыяй, пашлі з носам, раскідаўшы нумаркі і адозвы з польскіх партыяў № 1 і 41 Янкі Станкевіча.

Прысутны на зьезьдзе Янка Станкевіч рабіў спробу пачаць агітаваць, але гэта яму не ўдалося.

Дык бачым, што сілы і працы нашага 18 нумару, якога ўсе ў нас трымаюцца, ніхто ня зможа і выбаршч. пэўны, што гэты № 18 будзе прызнаны, будуць і павінны галасаваць за № 18.

Прысутны.

Хто належыць да беспартыйнага блёку.

Беспартыйны блёк, беспартыйны блёк... і ўсё — беспартыйны блёк.

Чуючы гэты назоў, здаецца, што гэта такая арганізацыя, у якую не ўваходзяць ніякія партыі, ці, па скрайней меры — далёка ад партыйнае барацьбы, якая надоўга здэмаралізуе грамадзянства.

Але гэта... толькі здаецца, бо вось што піша польская газэта „Nowe Życie" у № 22:

„Колькі партыяў заключае Беспартыйны блёк?

1) Партыя працы, да каторай належаць: віцэ-міністар Бартэль, Касьцялкоўскі і іншыя ўрадоўцы (ведама, вышэйшыя).

2) Саюз Направы Рэспублікі („санацыя"). Да гэтай партыі належаць з галаўнейшых: праф. Макоўскі (быўшы міністар Справядлівасьці), урадоўцы: Залескі, Зелінскі, абшарнік Ляхніцкі і інш.

3) Партыя „Аб'яднаньня Люду" Бойкі (Пястоўцы — сэцэсаўцы). Партыя гэтая складаецца з „Łazików" каторыя пабывалі ўжо ўва ўсіх палітычных групах, як Санойца, Домброўскі, Цепляк, Гаўлікаўскі.

4) Манархістыя з вядомым „зубрам" Мацкевічам з Вільні, князем Сапегаю і графам Лубенскім на чале.

5) Партыя кансэрватыстаў ці Народнай Правіцы („naprawiacze"). У склад гэтай партыі ўвайходзяць: князь Радзівіл, князь Друцкі-Любэцкі, граф Тарноўскі, граф Патоцкі і вялікі абшарнікі бяз гучных тытулаў: Таргоўскі, Пясэцкі і інш.

6) Жыды: Вісьліцкі Кіршбраўн, Лёвэнгарц, Бількэрмаер і іншыя цадыкі, рабіны і купцы.

7) Пілсудчыкі — бяз прыдзелу да ніякае партыі — Мядзінскі, Славэк, Коц, усё палкоўнікі і інш".

Вось колькі партыяў у Беспартыйным Блёку.

Аб чыжыку, які лгаў, і аб дзятле — аматары праўды.

(Переклад А. Чайкова з Горкага).

Гэта вельмі праўдзівая гісторыя, і я яе пачну гэтак:

...Раптам з усіх тых птушак, якія сьпявалі ў тым гайнічку, дзе здарыўся гэты выпадак, зьвярнула на сябе агульную ўвагу адна птушка, якая запяяла песьні, перапоўненыя ня толькі надзеяй, але-ж і перакананьнем.

Да гэтага часу ўсе птушкі, напалоханыя так нечаканай шэранькай і хмурай пагодай, пяялі песьні, якія толькі дзеля таго і называліся песьнямі, што іх пяялі; у іх пераважалі сумныя безнадзейныя ноты, і птушкі—слухачы спачатку называлі іх хрыпеньнем паміраючых, але пасьля патроху прывыклі і нават знаходзілі ў іх розныя прыгожасьці, што аднак-жа каштавала ім ня мала працы.

Тон усяму ў гайнічку давалі вароны, птушкі ў істоце мізантрапічныя і, акрамя больш-менш гучнага кракаваньня, ні да-чога ня прыдатныя. У другі час на іх зусім-бы не зьвярнулі ўвагі, але цяпер, калі іх галасы панавалі, іх слухалі, а нават лічылі вельмі мудрымі птушкамі. А яны, будучы панамі палажэньня, панура заводзілі:

Карр!.. у змаганьні з цяжкім лёсам
Нам нямашака збавеньня.
Ўсё, на што ні глянем вокам, —
Боль ды гора, парахненьне...
Карр!.. Страшэнныя ўдары лёсу...
Мудры хай прызнае гэта...

Карр!.. карр!.. Сумная песьня!.. але моцная бо яна прыгнятала ўвесь гайнічок.

Але-ж раптам пачаліся зычныя, адважныя песьні...

Так што нават увесь гайнічок, чуўшы шмат якіх песьняў, узварухнуўся і з увагаю заслухаўся... зьдзіўленыя ціха шапацелі на дрэвах лісьці...

Нават салаў'і, якія ня зусім ужо так дрэнна пяюць, дзеля таго, што яны служкі чыстага мастацтва, з прыемнасьцю слухалі ды казалі:

— Аднак-жа ў гэнага сьпявакі ёсьць іскрачка!..

І, гаворачы так, у душы думнымі былі ў сваей беостароннасьці.

А нехта пяяў:

Я чую кракаеньне варон,
Пранятых сьцюжаю, імглой...
Я бачу змрок—ды што мне ён...
Я дужы, сьветлы розум мой?..
За мною сьмелы!.. Цемра згіне!..
Душы жывой—ў ёй месц няма!
Хай кожны розумам раскіне,
Дык запануе ўсюды сьвет!

— Даволі моцна! — талкавалі салаў'і — Молада, саманадзейна, ня музыкальна, але бадзёра, — і, глыбакадумна пачысьціўшы наскі, яны слухалі далей.

Хто сьмерць прыняў ў змаганьні,
Ці-ж славу тым ён загубіў?
Ня слаўны той, хто у жаданьні
Схавацца, з форту адступіў...
Ня слаўны той, хто, пабаяўся
Трывогаў, працы, болю ран,
Аб бойцы судзячы падаўся
Ў філёзофічнасьці туман...

— Гм... у яго вельмі арыгінальная погляды — заўважылі салў'і. — Хацелася-б даведацца, што гэта за птушкі!.. зацікавіліся яны.

Таварышы! бездушныя няхай маўчаць
Ім вочы зьеў сумліваў дым;
У сэрцах іх і дума й гонар сьпяць.
Таварышы! давайце крыкнем ім:
Прэч! мудрасьці дурное гад
Цямней зрабіў ты гэту ноч,
Каб атруціць ты рад
І здаровы розум, душу... Прэч!
Прэч! тут аб'яўлена багом
За права першынств вайна!

Гэта адважна!.. — сказалі салаў'і — Але, гэта даволі сьмелая песьня!..

Гайнічок слухаў і чуў нешта добрае бадзёрнае, яно напаўняла яго цялом і сьветам, і нават старое, шэрым туманам пакрытае гальлё дрэваў, зашаптала аб мінуўшых днёх. Былі гэта слаўныя вясеньнія дні, калі ў гайніку толькі-што пачалі расцьвітаць кветкі і надзеі, калі птушкі пяялі гучныя гымны сонцу, а свабоднае ад хмараў неба здавалася бязьмежна глыбокім, і быццам клікала яно птушак папробаваць моц крыльляў — дасягнуць яго глыбіні! Гэта былі прыгожыя дні, калі ня трэба было прынуджаць сябе жыць, дзеля таго што жыць хацелася, бо была мэта і надзея асягнуць яе. І гэтыя дні зьявіліся цяпер перад гайнічком і, як зорачкі, блішчэлі ў тумане, хаваўшым ад яго неба.

Птушкі ўзварухнуліся і ажылі. Дзе сьпявак? Хай ён прыме дань захопленьня і ўдзячнасьці! Гэта, павінна быць, чароўная, прыгожая птушка!

Цэлаю хмараю рынулася ўсё пяючае жыхарства гайнічка туды, адкуль наспатканьне яшчэ ляцелі бадзёрыя і гордыя гукі. Калі прыляцелі, ды угледзелі, што гэта быў проста чыжык — самы звычайны меленькі, шэранькі, з васковым носікам чыжык. Ён сядзеў на гальлі арэшніку і быў напужаны аказанай яму пашанай; мізэрны, нахохлены і марны, ён узбудзіў ува ўсіх зьдзіўленьне і нікому не падабаўся.

Далоў!.. Тут аб'яўлена багом
За права першынства вайна!

Калі гэта крычыць арол, сокал, каршун,—гэта хораша і магутна; але чыжык... чыжык, аб'яўляючы вайну багом... тут ёсьць некаторая неадпаведнасьць, нешта дзіўнае і сьмешнае. А да таго гэта проста-такі крыўда для другіх птушак. Чаму іменна чыжык, а ня шчыгол, зяблік, сьнігір?.. Зьдзівіўшыся і загневаўшыся птушкі глядзелі на чыжыка і думалі: — „Што-ж цяпер будзе?"

І нявольна прыпомнілася ім тая сьмяхотная сініца, што хацела неяк запаліць мора...

Аднак пашоўся вёрткі шчыгол, які спытаў чыжыка:

— Паслухайце, ці гэта вы толькі што пяялі?

— Я...—адказаў чыжык—але, гэта я пяяў.

— Гм... а чым вы гэта дакажаце? Гэта.. Разумеецца, мы не сумліваемся ў вашых здольнасьцях, але...

Чыж задрыжаў, у яго ўстала дыбам пер'е і, ён запяяў:

У імгле створанай ночы,
Праносяцца шэрыя совы...
Блішчуць у іх сумныя вочы,
І злы, і панура—дубовы!..
І глуха іх крыкі нясуцца,
Рагочуць яны, завываюць,
Праклёны ў іх дню раздаюцца,
І цемру са сьмехам вітаюць...
Ах, каб-жа цемры аковы
З гайнічку гэтага ўпалі,
Счэзьлі-бы дзікія совы
Тагды сакалы-б толькі лятали...
Сакалы вельмі нешта закволы,
Баязна забіўшыся ў шчэльлі
Злуюцца ў бясслаў'і, бяз сілы,
Пад гукі чужога вясельля.
Іх крыльлі панура павісьлі,
Заганьбены сэрцы іх дрэмлюць,
І голасу гонару й думкі
Свабодныя птушкі ня чуюць...

Некаторым птушкам паказалася гэтая песьня асабістасьцю, і яны засьвісталі чыжыку, а шчыглок сказаў:

— Добра гэта, даволі для нас! Але вось што скажэце, вы, так сказаць, будзіце нашую сьведамасьць... гм!.. а якія аднак-жа ў вас правы на гэта? Гэта знача, я хачу сказаць, у імя чаго вы сьпяваеце?!

Чыжык задумаўся і моўчкі глядзеў на публіку.

— Мы, бачыце, хочам гвараntаваць сябе ад абмылак, якіх вы знаеце, у нас было шмат-такі, і, маючы гэта на прымеце, з гэтай мэтай мы хацелі-бы ведаць пачаткавыя і канчаткавыя пункты куды і навошта нас клічуць?—паставіў пытаньне шчыгол, задаволены з сябе, засьвістаў нешта чужое: у шчыглоў няма сваіх песьняў, як ведама.

Чыжык узварахнуўся...

— Я трымаюся няхібнага перакананьня, што ў высокім дары птушак, ёсьць самы нязвычайны і мудры акт творчасьці прыроды. Мы не павінны ўтамляцца, а павінны заўсёды весьці барацьбу і ўсё перамагчы, каб апраўдаць саміх сябе ў сваіх вачох, каб мець права сказаць: усё мінулае, цяперашняе і будучае — гэта мы, а не сьляпая сіла стыхіяў. Шлях, па якім мы павінны ісьці, мне няведамы, але я перакананы, што трэба ісьці наперад. Там край, які будзе нагародай за тую працу, якую мы рабілі ў дарозе! Там вечны, нявычэрпаны сьвет, там няведамыя нам дзівы; там мы пацешымся аглядам нашай сілы, і ўвесь сьвет будзе арэнай нашых дзеяў, аграмаднасьць якіх немагчыма нам цяпер уявіць, там думка наша

Працэс „Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады".

(Першы дзень).

(Паводле вестак польскай прэсы).

23 лютага 1928 году пачаўся даўно чаканы працэс 56 Беларусаў — сяброў б. „Грамады".

Будынак Віленскага Акружнага Суду, дзе разглядаецца гэтая цікавая для ўсяго грамадзянства справа, мае выгляд надзвычайны: перад ім таўпяцца людзі, а ў сярэдзіне — усюды пастарункі паліцыі. Ніхто ня можа папасьці на салю паседжаньня Суду, апрача тых, хто мае спэцыяльныя картачкі на ўход да салі.

Ужо перад 7-ю гадзінаю раніцы вастрожнымі карэткамі пад абаронаю пешых і конных паліцыянтаў — у Суд былі перавезены групамі ўсе абвінавачаныя з вастрогу на „Лукішках". Для абвінавачаных прыстаўлена некалькі лавак, сьведкі сканцэнтраваны ў салі Апэляцыйнага Суду.

Роўна а 11 гадзіне распачынаецца Суд. Старшыня — Аўсянка, судзьдзі: Ядзэвіч, Барэйко і запасны судзьдзя Бжозоўскі. Пракуроры: Калапскі і Раўзэ. Сэкрэтары Суду: апліканты Коркуць і Адынец.

За сталамі абароны сядзяць адвакаты: Бабяньскі, Дурач і Эттынгер — з Варшавы, і месцовыя: Абрамовіч, праф. Петрусэвіч, Кшыжаноўскі, Сенкевічанка, Залкінд, Мат'яш, Прэйс, Раманкевіч. Апліканты мясцовых адвакатаў: Варатынскі, Марціноўскі і Сольц. Варшаўскія адвакаты Сьмяроўскі і Гонігвіль на першы дзень працэсу ня прыехалі.

Пры сталох для прадстаўнікоў прэсы, апрача справаздаўцаў мясцовых і сталічных польскіх газэтаў, сядзяць спэцыяльныя прадстаўнікі: „ТАСС"-а (афіцыянальнага савецкага тэлеграфнага агенцтва) — Кавальскі, маскоўскіх „Известий" — Брацін і Нью-ёрскага „Форвэртс"-у — Вейнрайх.

На салі—радня абвінавачаных, між іншымі жонкі: Астроўскага, Рак-Міхайлоўскага, Тарашкевіча, Каўша і Луцкевіча.

Старшыня Суду азнайміў, што працэс будзе разглядацца пры адчыненых дзьверах і толькі ў выпадках датычачых дзяржаўных тайнаў — дзьверы для публікі будуць зачынены.

Спраўджаньне фармуляраў абвінавачаных , пачалося ад б. пасла, праф. Тарашкевіча. Па спраўджаньні выясьняецца, што большасьць абвінавачаных — дробныя земляробы, толькі некалькі асобаў маюць вышэйшую або сярэднюю адукацыю. Між абвінавачаных — 1 паляк (Навакоўскі) і 1 татарын (Міськевіч). Рэшта—ад крыві і косьці Беларусы. Большасьць — праваслаўныя, зусім мала каталікоў, 1 магамэтанін (Міськевіч) 1 мэтадысты (Бурсэвіч). Прызналіся „bezwyznaniowcami" (ня прыналежнымі ні да якае існуючае веры): былыя паслы Тарашкевіч і Валошын, а такжа гр. гр. Луцкевіч і Козіч.

Усе абвінавачаныя Суду свабодна і жыва адказваюць пабеларуску, нават паляк Навакоўскі і татарын Міськевіч.

Пры спраўджаньні сьведкаў выясьнілася: з пазваных пракуратураю 421, ня прыехала 88. З паданых прозьвішчаў 242 сьведкаў з боку абвінавачаных прыехала на першы дзень працэсу 43. Між прозьвішчамі сьведкаў з боку абвінавачаных чутны былі такія прозьвішчы: Тугут, Хаміньскі, Касмоўская, Абрамовіч, Заштовт (для Тарашкевіча); Уласаў (для Міхайлоўскага); Бартэль і 8 прафэсараў (для Астроўскага); духоўныя асобы: Самойлаў, Беляеў, Марозаў, Васілеўскі і гр. Багдановіч (для Каўша); Мін. Васілеўскі, Тугут, Макоўскі, Сумарок, кс. Талочка, адв. Юндзіл, д-р Чарноўскі, д-р Выгодзкі, Янкоўскі (для Луцкевіча).

Пракуратура дамагаецца адчытаньня паказаньняў тых сьведкаў, каторы, па важных прычынах ня прыехалі на працэс.

Абарона-ж (першым выступіў праф. Петрусэвіч), просіць аб адкладзе справы, бо шмат сьведкаў, паказаньні якіх маюць важнае значэньне ў гэтым працэсе, не зьявілася.

Пасьля перарыву Суд пастанаўляе працэс прадаўжаць, сьведкам—паслаць паўторныя павесткі.

Сьведкі прыводзяцца да прысягі групамі па 50 асобаў, пры чым „bezwyznaniowcy" асьвядчаюць Старшыні Суду, што будуць гаварыць праўду. Пасьля прысягі кожнаму сьведку вызначаецца дзень, на каторы ён павінен зьявіцца ў Суд для паказаньняў.

На гэтым закончана першы дзень працэсу.

Гэтыя нумары, каторыя надрукааны збоку, выраж і імі галасуй 4-га сакавіка ў Сойм, 11-га ў Сэнат. Лішнія нумары аддай суседзям. Глядзі толькі, каб нумары былі чыстыя.

Арышт б. п. Ярэміча

22 лютага б. пасол Ярэміч выехаў у Ашмяну на павятовы зьезд Аб'яднанага К-ту Блёку Нац. Меншасьцяў, які меўся быць 23 лютага, але на зьездзе б. п. Ярэміч ня быў прысутным.

Яго да адчыненьня зьезду арыштавалі органы Ашмянскай паліцыі.

Польскія газэты пішуць, што б. пасол Ярэміч арыштаваны па распараджэньню пракурорскіх уладаў, якія вінавацяць яго ў антыдзяржаўнай дзейнасьці. Апрача гэтага, проціў б. пасла Ярэміча ўзбуджана справа па 129 арт. К. К.

НАВІНЫ.

— Суд над б. паслом Рагуляю. 27 лютага Наваградзкі Акружны суд будзе разглядаць справу б. пасла Рагулі, вінавачанага па 129 арт. К.К. за „антыдзяржаўную" прапаганду.

— Арышты кандыдатаў сьпіску № 18. Апошнімі днямі ў Бэрэзе-Картускай арыштаваны гр. Салавей, а ў Ашмяне—Галяс, кандыдаты сьпіску № 18. Абодва арыштаваныя пасаджаны ў вастрог.

— 3 жыцьця беларус. студэнтаў у Вільні. У нядзелю 26.II 28 г. а 7 гадз. у вечары ў памешканьні Б. С. С., вул. Сьв. Ганны № 2, адбудзецца літэрацкі вечар, на якім выступяць маладыя поэтыцкія сілы — студэнты з Бел. Студэн. Саюзу.

Уваход за рэкамэндацыямі.

— Зацьверджаньне канфіскаты „Сялянскай Нівы". Віленскі акружны суд на сваім гаспадарчым паседжаньні 7 лютага г. г. зацьвердзіў канфіскату № 12 „Сял. Нівы".

разьвяжа ўсё, і наша пачуцьцё, завілае да дзіваў, адкрые перад намі новы небасхіл не перажытых уцехаў; там яно — жыцьцё, вартае нас!.. Паважайце і любіце адзін аднаго і, ідучы думнай і сьмелай дружнай да перамогі, не сумлявайцеся ні ў чым, бо што ёсьць вышэй вас?.. Агляньцеся назад і паглядзеце, чым вы былі раней, — там, на пачатку жыцьця? Уся ваша вера тагды ня мела цаны аднэй кроплі сумліву — цяпер... Навучыўшыся так страшна сумлівацца ўва ўсім, вам прышоў час уверыць у сябе, толькі вялікая сутнасьць можа дайсьці да такога сумліву, да якога вы дайшлі!.. Туды—у краіну шчасьця! Туды—у гэта чарадзейнае „наперад"!

— Наперад! — крыкнулі птушкі, бо ў іх сэрцах загарэлася задаваленьне сабою.

Сьлёзы натхненьня перапоўнілі вочы чыжыка, ён усё гаварыў і клікаў туды — наперад! І ўсе птушкі пялялі, усім стало так лёгка, хораша, добра, і ўсе адчувалі, што ў сэрцах радзілася магутнае жаданьне жыцьця і шчасьця.

— Выбачайце, выбачайце!... Я прашу слова... Слова мне!...

Гэта крычаў дзяцел з вярхушкі асіны, і калі яго пачулі, дык яму зараз-жа далі слова, дзеля-таго, што надта-ж моцна крычаў.

— Паважаныя грамадзянкі і паважаныя грамадзяне — загаварыў дзяцел. — Як бачыце: я дзяцел. Я кармлюся чарвякамі і люблю праўду, якой няўхібна служыў, якая мяне прымушае сказаць вам, што вас у нялюдзкі спосаб ашукваюць. Усе гэтыя песьні і сказы, слуханыя вамі тут, паважаныя грамадзянкі і паважаныя грамадзяне, ня больш, як нясумленнае ашуканства, што я і буду мець гонар вам даказаць з фактамі ў руках... З фактамі ў руках, паважаныя грамадзяне! Спытайцеся грамадзяніна Чыжа, дзе тыя факты, якімі ён мог-бы, падцьвердзіць тое, што сказаў? Іх у яго няма, а яны яму бязумоўна патрэбны балей, чым мне; яны-усе, паважаныя грамадзяне, і ўсе мы — ня больш, як толькі дробныя факты, якія падмацоўваюць вялізарны факт мудрасьці і магутнасьці прыроды, якой мы мусім падпарадкавацца, як дзеці маці.

„Разгледзім бесстаронна, што ёсьць там — наперадзе, куды кліча нас грамадзянін Чыж. Усе вы лёталі на акраіну гайнічку і знаеце, што зараз-жа за ім, пачынаецца поле, летам голае і спаленае, зімою пакрытае халодным сьнегам: там на краю яго ёсьць вёска, і ў ёй жыве Грышка, які займаецца паляваньнем на птушак. Вось першая станцыя па-дарозе „наперад", аб якім тут так многа нагаварыў грамадзянін Чыжык.

Дапускаючы, што мы пусьцімся наперад згодна яго жаданьню, — у бескарысвасьці якога я пазволю сабе сумлівацца, бо ведаю, што чыжыкі, як і ўсе іншыя істоты, не ганьбуюць папулярнасьцю і славай і г. п., — думаючы, што мы шчасьліва мінём сеткі Грышкі і зможам памінуць вёску, мы ізноў такі пападзём у поле; а ў канцы яго ізной спаткаем вёску, а потым ізноў — поле, вёска, поле... і дзеля таго, што зямля круглая, дык мы і павінны будзем няўхібна далятаць да таго самага гайнічку, у якім у гэты мамэнт я маю гонар з вамі гаварыць.

Ці-ж гэта тая краіна, у якой, згодна слоў грамадзяніна Чыжыка, мы атрымаем нагароду за нашу працу?... Ці-ж гэта яна?!..

Я знаю вас, паважаныя грамадзянкі і паважныя грамадзяне, я знаю, як высока вы лётаеце, але... як ня горка гаварыць мне вам гэта, — я знаю і тое, што ніхто з вас не ўзьлятаў і ня можа ўзляцець вышэй самога сябе.

Проба грамадзяніна Чыжыка зьвярнуць на сябе агульную вашу ўвагу дарогаю атуманеньня бліскучымі і моцнымі сказамі, ясна паказваюць ступень высаты яго погляду на вас, як аб істотах... Гэта проба павінна быць жорстка пакарана, паважаныя прамадзянкі і паважаныя грамадзяне!...".

І з поўным перакана246ньнем у паважнасьці выкананага ім грамадзкага абавязку, аглядзеўшы слухачоў, стаў дзёўбаць кару асіны, на галінах якой сядзеў.

Птушкі моўчкі глядзелі на чыжыка і бачылі, як з яго вачэй каціліся сьлёзкі.

Аб чым ён мог плакаць, як ні аб сваёй віне перад імі? Такі мізэрны, шэранькі, ілжывы чыжык!

А ён панура глядзеў туды, у даль гэтак, як-бы яго вочы разьвіталіся там з нечым.

Маўчаў гайнічок, і птушкі ціха разьляталіся на свае месцы. Паляцеў і дзяцел, яго праводзіла павага іншых за яго мудрасьць.

І вось чыжык, які лгаў, астаўся адзін. Нярухавы і прыгнечаны, ён сядзеў на галінцы арэшніку і толькі адна сойка з цікавасьцьцю пазірала на яго з баязьлівай дрыжучай ліствы асіны. Але гэта ёй скора набрыдла, і, насьмешліва сьвіснуўшы, яна паляцела...

А чыжык астаўся адзін, і седзячы на галінцы арэшніку, разважаў:

„Я маніў, але, маніў, дзеля таго, што мне няведама, што там за гайнічком; але-ж верыць і надзеецца так добра!... Я-ж толькі хацеў прабудзіць веру і надзею, — і вось дзеля чаго і маніў... Ён, дзяцел, можа быць і праўду казаў, але-ж на вошта патрэбна яго праўда, калі яна каменем кладзецца на крыльлі і не дазваляе высока ўзьлятаць у неба?...

І агляну ўшыся кругом, бедны маленькі чыжык нахохліўся.

Вось і ўся гісторыя...

Прачытаўшы яе, ты, разумеецца ўгледзішь, што чыжык вельмі добры, але-ж ня мае веры, а дзеля гэтага бедны духам; дзяцел рассудны, але подлы, а птушкі — слухачы спагадлівыя, толькі дзеля таго, што цікавыя, але ў істоце чэрствыя сэрцам і недалёкія, недалёкія, ўзрокам недалёкія... Угледзеўшы гэтае, ты падумаеш, што я не праўдзіва расказаў гэтую да сьлёз сьмешную гісторыю.

Думай так, калі гэта цябе цешыць, думай!...

Грамадзяне Беларусы! Галасуйце за сялянска-работніцкі сьпісак 18

18 18 18 18 18 18 18

ВЕСТКІ З КРАЮ.

Няўдалы мітынг ППС.

(м. Клецк, Нясьвіскага павету).

На 30 студзэня ППС-ы вызначылі ў Клецку мітынг і парасклейвалі абвесткі друкаваныя папольску і парасейску.

А 12 гадзіне ў назначаны дзень мітынг адчыніўся прамоваю б. пасла Дзенгелеўскага. Дзенгелеўскі толькішто пачаў парасейску выясьняць прысутным (а сялянаў сабралася многа, бо быў кірмаш), што такое ППС, аж раптам сяляне калі загамоняць... „Ты ізноў прышоў па галасы, а потым цябе і бачыць ня будзем аж 5 гадоў... Цяпер ты ў кажушку да нас прыехаў, а потым будеш ізноў у панскай вопратцы... Вон, каб мы цябе і ня бачылі...".

Бедны Дзенгелеўскі так і ня вытлумачыў, што такое ППС. і зьлез з саняў. Месца яго заняў другі, такжа сябра ППС, і пачаў гаварыць папольску... Ледзь адчыніў рот, сяляне і пачалі: „Вон здраднікаў... Далоў правакатараў... Мы не разумеем папольску, бо мы — Беларусы..." Але панок гэты аказаўся цьвярдзейшым і прадаўжаў сваю прамову. У натоўпе падняўся страшэнны сьвіст, крык, шум і нельга было разабраць, што гаварыў прамоўца. Бачычы, што ён усё-ж такі ня спыняецца і варушыць вуснамі — сяляне кінуліся да саняў і сьцягнулі яго з „трыбуны", але шум і і крыкі ня супыніліся. Толькі, калі на санях паказаўся селянін Булгай з в. Кіркаўшчыны, запанавала цішыня; сяляне з увагаю слухалі новага прамоўцу аж да часу, калі Булгай не сказаў, што мы будзем беспартыйнымі і да галасаваньня ня пойдзем, бо гэтыя выбары, як і выбары ў 1922 годзе, нічога добрага не дадуць. Пачуўшы гэта сяляне з крыкамі „Агент", „Правакатар" рынуліся на сані і, як бачыш, скінулі Булгая... Пасьля гэтых нешчасьлівых прамоўцаў, прамаўляў цэлы рад сялянаў, якіх прысутныя слухалі з увагаю і кожнага прамоўцу нагароджвалі бурнымі воплескамі і крыкамі „ура". Пад канец мітынгу пробаваў яшчэ раз гаварыць б. пасол ППС., але абураныя сяляне так таўханулі сані, што прамоўца паляцеў з іх потырчма. Пасол і агенты, бачычы „прыхільнасьць" сялянаў, далі ходу з мітынгу, пакінуўшы сваю „бібулу" на санях. Толькі захапілі трохі сваей літэратуры пад пахі і, апынуўшыся каля муроў царквы, раздалі яе крыху.

Так. Мінуўся ўжо 1922 год. Цяпер кожны селянін зразумеў, што такое ППС, дык гоняць іх вон як... Але горшымі за ППС — Булгаі, якіх трэба гнаць яшчэ лепш, як ППС-аў.

Няхай жыве Блёк Нацыянальных Меншасьцяў і яго сьпісак № 18.

Зорка.

Няўдачы ППС-аў.

(Бельшчына).

Тры разы прыяжджалі ў нашую вёску агітатары ад ППС, заклікаючы сялянаў галасаваць на № 2. Але гэта ім не ўдавалася, бо ніхто з сялянаў не хадзіў іх слухаць.

Агітатары так добра гаварылі, што на адным мітынгу натоўп польскіх работнікаў, наэлектрызаваны іхняй брахнёю, кінуліся на тых, хто абараняў „адзінку". Узьнікла бойка, каторая акончылася арыштам пары асоб. Праўда іх пратрымалі нешта з тыдзень у вастрозе ў Бельску і Беластоку і выпусцілі, але мімаволі ўзьнікла думка: „Паны дзяруцца, а ў мужыкоў чубы трашчаць".

19 лютага ППС-ы прыехалі чацьверты раз. Прывязьлі з сабаю кіпы брашураў на расейскай мове з ганьбаю на ўсе партыі. Ачарнілі і сьпісак кандыдатаў № 18, называючы іх жыдоўскімі, буржуазнымі і г. д. Яны думалі адцягнуць нашыя галасы ад таго блёку, які ў 1922 годзе даў нам, Беларусам, 14 паслоў і сэнатараў.

Але, браты, Беларусы! Ня слухайце іх брахні, бо на сьпіску № 18 ідуць сапраўдныя барацьбіты за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленьне Беларускага Працоўнага Народу.

Ня дайцеся баламуціць! Бярыце прыклад з мінулых выбараў. Усе дружна 4-га і 11 сакавіка ідзеце да выбарных урнаў з 18 у вашых руках!

Зоў.

Тое, аб чым сяньня ня можна маўчаць.

29 студня с. г. ў вёсцы Ніўніках Браслаўскага павету адбылася вялікая ўрачыстасьць, ці кірмаш... ня ведаю як і назваць, але чытачы лепш самі ўразумеюць, як прачытаюць ніжэй паданае.

За некалькі дзён перад 29 студням с. г. бацюшка Ніўніцкага прыходу атрымаў ад п. Піманава з Вільні тэлеграму, у каторай было сказана, што ён, Піманаў, прыедзе са сваімі памочнікамі ў ліку 3 29.І.28 г. у вёску Ніўнікі і будзе меці мітынг. Адначасна Піманаў паведаміў, каб быў прыгатаваны абед на 70 асоб, на што загадзя было выслана 300 зл. Зацікавіўся я гэтым мітынгам і ў назначаны дзень пашоў у в. Ніўнікі. Тутака, першае, што мне кінулася ў вочы, гэта больш сотні стараавераў, прышоўшых за некалькі дзесяткаў вёрст (найбольш старыя, моладзі ня відаць). Нарэшце 12-ая гадзіна. Зазванілі на збор: і хто адкуль — усе ў малельню. Мне проста не хацелася верыць, што мітынг адбудзецца ў маленьні, але-ж як-раз так і здарылася. Хутка зьявіўся Піманаў і пачалося. Я дрэнна разьбіраюся ў Сьвятым Пісаньні; але-ж ведаю. што недзе сказана: „Дом Мой, дом для малітвы". Ну... гэта, відаць, для каго-небудзь іншага напісана, а не для нашых айцоў і іх павадыра п. Піманова.

Пакіну гэта ўсе ў старане, а лепш падзялюся з пав. чытачамі „Сял. Нівы" з усім тым, што я відзеў, ды чуў на гэтым малебне-мітынгу (бо мітынг пачаўся з малебна).

Пасьля доўгай прамовы, аб значэньні стараверскай рэлігіі, п. Піманаў перайшоў да палітыкі. Першае, што я пачуў аб палітыцы, гэта было тое, што п. Піманаў хваліў урад і Канстытуцыю, у каторай так усё патрэбным ёсьць для стараавераў, што трэба толькі прасіць і ўсё дасца. Гаварыў аб сацыяльным палажэньні стараавераў, кажучы, што старааверы ня могуць быць падзелены на клясы, бо сацыяльнае палажэньне — аднолькавае: той, хто мае 3 дз. зямлі і хто 40 дз., ёсьць роўныя, бо той, хто мае 40 дз. зямлі, мае 8 сыноў, каторыя падзяліўшы гэтыя 40 дз. паміж сабою, будуць мець па 5 дз.! А што падзеляць тыя 9 братоў, каторым бацька пакіне 3 дз. зямлі — аб гэтым Піманаў нічога не сказаў.

Далей гаварыў аб падатках. „Падаткі" кажа, „ёсьць невялікія, толькі, што вы, браты старааверы, слухаеце розных „бальшавікоў", каторыя нагаворваюць вас не плаціць падаткаў, і вот вы іх таму зацягнулі, цяпер плаціце працэнты, экзэкуцыю і набіраецца 10 разоў больш!".

Браты, старааверы! Ці ведама вам з кім ідзе наш Памінанаў? Ён-жа ідзе з расейскімі буржуямі — манархістымі (бо і сам ім ёсьць, мае 410 дз. зямлі і каменіцы ў Вільні), каторыя паўцякалі з Расеі, пакінуўшы там свае маёнткі, а цяпер думаюць атрымаць іх тут, у нас, як асаднікі. Браты, старааверы! Вы, тыя, што сяньня гаспадарыце на невялічкім куску неўраджайнае глебы, ганьба вам, калі хоць адзін голас ваш будзе кінуты за нашага найбольшага ворага—капіталістага Піманава.

Дык браты, старааверы. Няўжо-ж вы будзеце галасаваць за тых, хто нас гняце? Ці-ж вы буржуі?

У дзень 4-га, 11 сакавіка (марта) усе старааверы павінны падаць свой голас за № 18, за той сьпісак, дзе стаяць барацьбіты Беларусы, такія ў сацыяльным палажэньні, як і мы. Ганьба тым, што пададуць свае галасы за нашых і чужых буржуяў.

„Свой свайго пазнаў, ды ў госьці пазваў" Хай яны і братаюцца, а мы сяляне-старааверы, аддадзём свае галасы за № 18.

Шчыры Стараавер.

Спэктакль-вечарына ў Клецку.

Дня 18/II с. г. у Клецку, у салі „Банку" была наладжана вучнямі Беларускай Клецкай Гімназіі спектакль-вечарына.

Ставілі п'есу „На парозе справы" Астроўскага. Наагул, штука спрвіла надта прыемнае ўражаньне на прысутных, а асабліва пасьля спэктаклю выступіўшы хор пад кіраўніцтвам гр. Ал. Нечая, каторы прапяяў песьні: „А хто-ж там ідзе", „Ах ты Нёман, рака", „Дзе чутны мовы нашай гукі" і іншыя. У гэтых песьнях выражаўся боль нашага многапакутнага гаротнага Беларускага Народу, каторы і да сёньняшняга дня адчувае многа ўсялякіх шыканаў і г. д.

Бралі ўдзел у ігры вучні: Соня Абрамавічанка, Іра Гахавічанка, Ліда Берняк, Зося Малейло, Людзьміла Беляй, П. Чэрапавіцкі, Іван Лойка, Юры Барабан, Барыс Арэнь, Уладзімер Драко, Васіль Кендыш. З усяго яшчэ трэба адзначыць, што жаноцкія ролі былі выкананы трохі слабавата, але гэта, відаць, што рэжысура мала прылажыла стараньняў дзеля лепшага эмантаваньня п'есы, бо ўсё-ж такі сілы былі меншбольш ацпаведныя.

Закончылася ўсё скокамі, да 4-тай гадзіны раніны. Усім вучням Беларускай Клецкай Гімназіі жадаю як найлепшага пасьпеху ў будучыні.

Я. Ж.

Беларусы, хто хоча роднае школы, галасуйце за № 18

Гаспадарскі аддзел.

Як папрвіць пясчаную зямлю.

У нас на Беларусі ёсьць шмат пясчанай зямлі і гаспадары ня маюць з яе ніякай карысьці. А зямля гэта, гэта багацтва для тых, хто ведае, што з ёю рабіць.

Пясчаная зямля мае такія недахвты:

1) часьці яе (пясчынкі) мала, або і зусім ня зьвязаны з сабою, 2) слаба затрымлівае ваду, 3) лішне награвaецца летам і прамярзае зімой, 4) мала мае ў сабе пажыўных часьцін. Гаспадар павінен зрабіць, каб гэтых недахватаў ня было, тады пясчаная зямля будзе так сама радзіць, як усякая другая.

Узгораная і слаба ўгноеная пясчаная зямля зьляпляе пясчынкі і вада ў ёй дзяржыцца даволі доўга (гной таксама не дае лішне награвацца ніве). У тых мейсцах, дзе вада пад пясчаным грунтам стаіць высока, баяцца таго, што вады будзе мала, німа чаго, бо вада ў сьпёку можа паднімацца па карэньнях расьлін у верх.

Каб папрвіць пясчаную зямлю і зрабіць яе прыгоднай да пасеваў, сеюць вельмі карысную расьліну лубін. Жоўты лубін (*Lupinus luteus*) расьце на сухой пясчанай глебе бяз гною і дае добры ўраджай быльля, багатаго азотам. Сіні (вузкалісны) лубін (*Lupinus angustifolius*) лепей расьце на цяжкой, глінiстай зямлі і вымагае ўжо ня зусім пустой зямлі. Прафэсар Богданоў піша аб лубіне: „няма другой расьліны, каторая-б расла так добра на самых худых пяскох і давала там многа таго, чаго тутака патрэба, — надта многа зялёнай масы, багатай азотам".

Як усе гарошкавыя расьліны (канюшына, гарох, віка), таксама і лубін тым адзначваецца, што мае на карэньнях невялічкія шышачкі. У гэтых шышачках жывуць невідомыя простым вокам жывучкі (мікробы), каторыя збіраюць з паветра азот, газ, патрэбны для жыцьця кожнай расьліны. На тым мейсцы, дзе ніколі ня сеяліся гарошкавыя расьліны, лубін дрэнна расьце (дзеля таго, што зямля не заражана жывучкамі). На такіх мейсцах трэба перад пасевам лубіну раскідаць зямлі з таго мейсца, дзе лубін ужо рос даўней, або насеньне лубіну збрызгаць вадой, у каторай былі перш расьцерты карэньні з добраго лубіну таго-ж самога гатунку.

Зямлю пад лубін трэба араць з восені і чым глыбей, тым ляпей. Вясной пахата другі раз не арэцца, калі гэта зроблена восеньню; перад пасевам лубіну, рассеваюць попел з дрэва і барануюць яго (сеюць лубін у траўні месяцы), лубіну высяваюць на дзесяціну пудоў 10, 12 і 18. Лубін, калі ён сеецца не на семя, а на зялёны гной, то яго трэба загараваць у самы час красаваньня, калі краскі яшчэ не паадпадалі. Загорваць найляпей плугам.

Апрача лубіну паляпшаюць пяскі: 1) попел з дрэва — на дзесяціну 30—50 пудоў, 2) тамасшляк, супэрфосфат, каініт, вапна (15 — 30 пуд. на дзесяціну). Вапну пасыпаюць пасьля фосфарнаго квасу, без чаго вапна можа нават пашкодзіць зямлі, 3) васьцяная мука (парашок с паленых касьцей), 4) торф, — вывозіцца на ніву толькі сухім, а яшчэ ляпей вывозіць торф, каторы ўлежаўся пад жывёлаю.

Гаспадары, каторыя прачытаюць гэтую гутарку аб палепшаньні пяскоў, няхай ня кажуць, што гэта ўсе добра... для паноў.

Пасейце на вашай убогай ніўцы неколькі пудоў лубіну і гэта найляпей пакажа вам, што лубін гэта расьліна бясцэнная найбольш для бедных людзей, у каторых нехват жывёлы, каб добра ўгнаіць сваё поле, а проста незамянімы ён для пясчаных зямель.

Рэдактар і выдавец А. Гэрасімчук.

Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны—Вільня, Людвісарская 1.